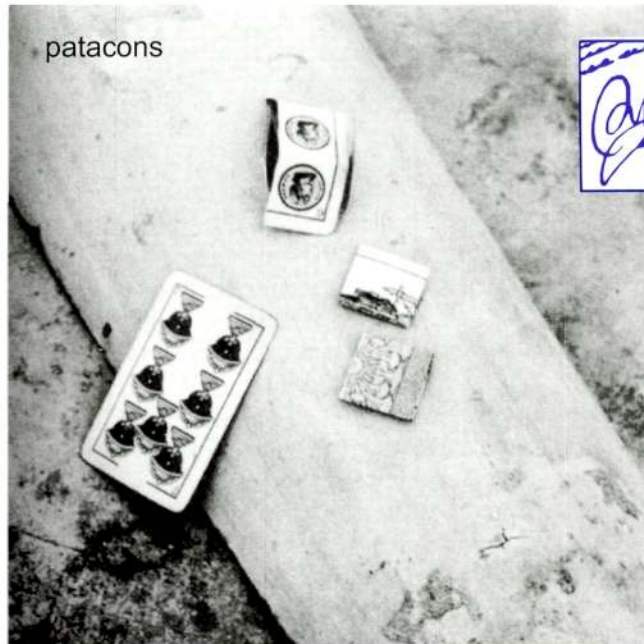
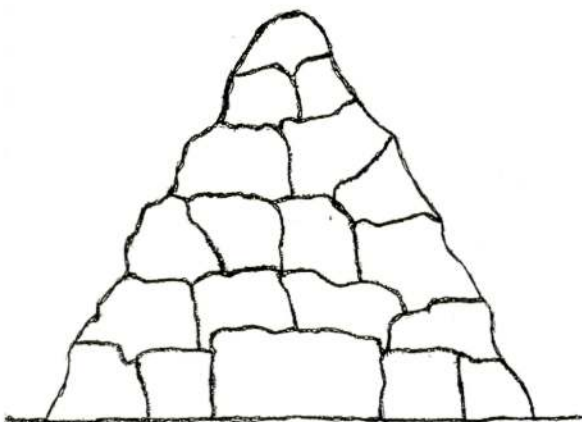

Els participants se les empescaven perquè nosaltres, els menuts, no veiéssim com posaven davall el tronc alguna llaminadura embolicada. Però de vegades teníem la sorpresa de trobar-nos cagades de somera, això sí, ben embolicades amb paper. Aquella nit gaudíem de valent!

Una altra festa celebrada i important per als infants era la festivitat de Reis. Únic dia de l'any en què rebíem regals. Un dels últims cops que vaig posar la meua sabata a la finestra (aquest era el costum) em van portar un paquet de galetes i una mica de xavalla. Recordo com el meu pare em va dir que li donés els pocs diners que se n'encarregaria de guardar-me'ls. Mai més me'ls va tornar. Segurament no se'n devia recordar on va posar-los, encara que em consta que tenia bona memòria!

Continuant amb el calendari, es celebrava també Carnestoltes, festa on molta gent es disfressava. Alguns d'aquests es passejaven pel carrer amb senalles plenes de taronges que tiraven als que se'ls miraven. Algunes taronges eren bones i altres estaven podrides. Els que les tiraven no et deien el seu estat. A la nit aquesta festa prosseguia amb un ball de màscares a la sala nova -La Unió-. A mesura que la nit avançava, també canviava el tipus de ball. Un de molt divertit consistia a enrotllar un tros de paper sobre sí mateix, obrir una mica les puntes i posar-hi al mig una corda, d'aproximadament uns 40 cm de llarg. Aquest es lligava a la corretja del cinturó per la part de darrere. Amb aquest lligall situat entre les natges havies de remenar. El paper sempre estava en moviment. El joc consistia en el fet que no havies de parar de remenar mentre que una altra persona disfressada havia d'encendre'l sense tocar-lo amb les mans.

boïc

patacons

El que portava el lligall deia:
 "No me l'encendràs,
 el tio tio fresco;
 no me l'encendràs,
 el tio del detràs"
 i el segon participant contestava:
 "Jo te l'encendré
 el tio, tio, fresco;
 jo te l'encendré,
 el tio de paper".

I es tornava a començar. Aquest joc ball no devia durar gaire, ja que era cansat per al que havia de remenar sense parar. Quan es donava el cas que sí que s'encenia el paper, la gent reia i llavors correm-hi tots a apagar-lo. Llavors un altre equip sortia de nou. També era possible el ball de forma simultània amb varies parelles. Per acabar la festa de forma original es servia una xocolata dins de petits orinals de pisa blancs. Això sí, eren nous de trinca!

La sala La Unió, on es celebrava aquest ball, havia estat prèviament decorada amb vànoves prestades pels participants, la qual cosa donava un aire de festa per la multitud de colors d'aquestes.

Apart de les festes, teníem jocs per divertir-nos i que practicàvem durant l'any. Aquest és el cas dels jocs amb bales. Tenien lloc veritables competicions que es duïen a terme més avall de l'església, a l'ombra.

Un altre joc molt celebrat era els patacons, joc que es practicava normalment agenollats. Les cartes per jugar a aquest joc es retallaven d'un baralla i fèiem que tinguessin anvers i revers. Les tiràvem a terra amb força. De vegades es formava un bon munt, fins que un dels quadrats es quedava cara amunt. Llavors la partida ja tenia un guanyador!

Un altre al·licient de distracció era l'arribada del saliner, nom que li donàvem a causa del seu

Canal

tipus de comerç. Parava a la plaça amb una tartana coberta d'un tendal enganxat a la mula. La seva especialitat era recollir una mica de tot, tipus drapaire, sobretot roba vella. Baratava el que li portaven per sal i taronges. No recordo d'haver vist mai circular els diners entre uns i altres. Però d'això fa tant de temps!

També practicàvem altres jocs, sobretot durant les vacances d'estiu, aprofitant l'hora de la migdiada de la meva mare. Això sí, sempre que s'hagués oblidat de posar la clau davall del seu coixí. En el cas contrari era impensable poder sortir.

Marxàvem en grup cap a una sèquia, el nom de la qual ja no recordo. Però el que sí tinc present és com es deia aquell lloc. Si encara existeix s'anomenaria el canyaret. Hi havia un petit pont des d'on ens capbussàvem. Quan ens havíem fet gana menjàvem allí mateix préssecs, albercocs, prunes..., tot allò que podíem rampinyar. Mai no portava res a casa ja que la mare no m'ho hagués permès. Un dels cops aquest bany al canal (el meu pare va ajudar en la seva construcció quan era jove, a pic i pala, sortint a primera hora del matí amb l'alforja i tornant al tard, i ho feia treballant a preu fet) hagués pogut acabar molt malament. Aquest canal fou construït amb ciment i formava ramals, les aigües dels quals anaven de pressa. Hi havia un lloc on aquests ramals

es creuaven formant una X. Per aquest motiu aquell lloc era conegut com a *equis*. Quan l'aigua arribava al fons feia un salt molt gran en caure (almenys és la impressió del meu record). El canal, a partir d'un moment, ja no estava cimentat, la qual cosa havia fet un clot profund on es produïen remolins amb bastant turbulència. En aquells temps jo tenia deu anys i no era un nedador gaire experimentat. La veritat és que tampoc ho seria més endavant. Doncs un d'aquests dies que estàvem refrescant-nos, vaig sortir de l'aigua i vaig anar a veure com nedaven els altres al salt, i em vaig quedar dempeus. Abans que me n'adonés va venir un company per darrera i em va empènyer. Els remolins em van portar a l'altra banda i no podia sortir. Un dels meus companys es va adonar del mal tràngol que estava passant i es va llençar a l'aigua i em va ajudar a sortir. Quan ara fa pocs anys vaig tornar a Alpicat, vaig provar d'anar al canal, però no vaig localitzar aquest lloc. El que sí que vaig fer és trobar-me amb els meus companys de bany. El nen que em va salvar està casat amb una cosina llunyana, però no recordava res de l'incident, però, en canvi, el que em va empènyer sí que se'n recordava perfectament. Em va demanar disculpes atenent a la nostra joventut.

Parlant de l'aigua, recordo perfectament veure la meva mare amb un càntir al cap anant a cercar aigua a la bassa, situada a la dreta arribant al poble. Allí creixien joncs que nosaltres arrencàvem per menjar-nos la part submergida de color blanc. No és que passéssim gana, però sí que ho fèiem per passar-nos-ho bé.

Els dipòsits de l'aigua també eren de ciment, amb unes portes de ferro, que no acabaven de tancar a causar del rovell. Estaven plens a vessar. Per allí em dedicava a córrer mirant les petites onades que formava el vent. El canal (sempre surt aquest element, la qual cosa em fa pensar en la seva importància en aquell temps i també en l'actual) alimentava els dipòsits. Recordo el guàrdia del canal vestit amb un conjunt verd i una gorra de plat. Anava armat amb un rifle, com els que veia a les pel·lícules del cinema, però aquest era de veritat, amb bales de plom.

Era un personatge no gaire complaent, però amb la quadrilla que érem no es podia permetre ser-ho gaire! La seva filla, quan es va produir l'èxode, va venir amb nosaltres fins a prop de Barcelona.

Si recordo tot això és per la raó que el meu padrí, per part materna, tenia el seu mas al cantó d'aquests dipòsits. Jo anava a veure'l sovint i tenia alguns motius concrets per fer-ho. Conreava uns préssecs primerencs, de Sant

Joan, i també tenia una figuera amb un tronc llis molt alt. Tota la fruita era deliciosa! A més a més, recordo que el meu padri feia boïcs, cosa que no he vist enlloc més. Apilava de forma regular terrossos de terra grans construïnt monticles. Els deixava una entrada com a xemeneia i introduïa herba a la base. Quan estava tot preparat hi calava foc. Mai es veia la flama, únicament el fum que sortia per totes bandes. Durava nits i dies. Quan finalment tot estava consumit passava a la fase següent. Dispersava la terra i la cendra barrejades. Aquesta era la manera d'adobar la terra. Evidentment, era una forma d'adobar de pobre.

Aquells monticles fumejants alineats com a sentinelles feien molt bonic. Aquest padri ja tenia una certa edat, era prim i reservat com tots els Gilart masculins. Era vidu, però es va tornar a casar, cosa que recordo com a poc usual en aquells temps. La seva esposa (madrastra de la meva mare) era una mica rígida, de somriures comptats (eren comentaris que havia sentit a parlar d'ella) i tenia una salut delicada, ja que anava sovint a passar alguns dies per fer cures a Caldes de Malavella. Amb mi, ella es va portar sempre molt bé. Anava amb el seu permís a les golfes a cercar figues i prunes assecades, i també ametlles i olives negres salades.

Altres jocs, o més ben dit malifetes, que fèiem en grup amb els amics era expedicions una mica més alunyades. Al nord del poble hi havia serres rocoses d'accés més difícil, però que no eren precisament les d'Amèrica del Nord! A nosaltres ens agradava aquest desafiament i fer volar dels seus nius les aus que en aquell entorn niaven. Ja veieu, cosa de nois que no tenien present el risc que comportava les seves accions.

Un altre entreteniment el trobàvem a la ciutat més propera al poble, que és Lleida. No recordo quants habitants tenia en aquell temps. Algunes vegades hi havia anat amb els meus pares a mercat. A mi em semblava enorme! En aquesta ciutat hi havia un quarter, els soldats del qual venien a fer de tant en tant exercicis de tir al peu de la serra (nosaltres l'anomenàvem serra dels Soldats). També els militars tiraven amb el morter. Aquests venien i marxaven a peu. Portaven tot el que era menester, olles per cuinar..., a llom de mules i matxos. Les detonacions, més o menys fortes, eren ja un esdeveniment. Però res en comparació amb el que seguia. Després dels exercicis, abans de tornar-se'n, menjaven al poble. Els seus cuiners ja ho tenien tot preparat. Gairebé sempre era arròs o pèsols, i n'hi havia de sobres. Per aquest motiu la canalla, aquell dia, menjàvem amb ells. Era tot

un regal! Nosaltres en dèiem anar al ranxo, que és com anomenaven els militars el seu menjar. Aquest era un esdeveniment important per al poble. Els dies següents a la seva marxa, la canalla anàvem a recollir bales per recuperar el plom. Ara quan hi penso me'n faig creus que no es produís mai cap accident.

Una anècdota que recordo relacionada amb aquests militars va ser que un dia un cunyat d'una cosina (que ara viu a prop d'on visc actualment) va venir a veure'ns. Aquí a França era forner, feina que li va costar un ull i alguns dits. Un dia de fira de camp a Gaillac vaig voler comprar un parell d'espardenyes altes per treballar al camp. Hi havia una parada, els encarregats de la qual eren gent gran i amb un deix al parlar. Vaig deduir que eren catalans. Evidentment, els vaig preguntar de quina zona eren. Em van contestar que eren originaris de Tremp, a prop de Lleida. Al seu torn també van voler saber d'on era jo. Els vaig contestar que vivia a prop de Lleida, i, precisant, vaig anomenar Alpicat. Vaig veure de seguida als ulls d'aquell home que coneixia el meu poble. Em va contar que havia fet el servei militar a Lleida i que venia a fer els exercicis de tir al meu poble abans de la guerra. Vam estar parlant i li vaig fer cinc cèntims del que significava per a nosaltres l'arribada dels soldats. No sol era la seva arribada, sinó el ranxo, la desfilada al pas amb els seus uniformes, el seu material, les armes, els animals i les detonacions que sentíem a posteriori. Això era tot un esdeveniment per a un poble, tant per als nens com per als adults. Ja us ho podeu imaginar. En un poble gairebé mai passa res. Per aquest motiu era tan excepcional!

Vaig tornar-los a veure algun cop més durant cert temps. Ja he dit que eren grans quan els vaig conèixer. Després, no he tornat a veure'ls mai més.

Isidre Ibars

Tossal de la Corona i
serra dels Soldats

Montblanc i la Conca de Barberà

MONTBLANC

El topònim de Montblanc (Montis Albis) és de muntanya verge de vegetació, pròpia del tossal argilenc del pla de Santa Bàrbara, la part més alta de la vila, habitat ja pels ibers entre els segles IV a I aC, on també romans i àrabs van instal·lar-se per la seva situació estratègica.

En temps de reconquesta, 1155, Ramon Berenguer IV va lliurar la primera carta de població del que arribaria a ser una vila forta a mig camí de Tarragona a Lleida, com bé coneixem tots aquells que ens paràvem a fer un cafè algun diumenge cap a Salou.

Porta de muralla - Montblanc

Panoràmica de Montblanc

Entre el s. XII i el s. XIV esdevindria cap de vegueria i centre administratiu, politicomilitar i religiós d'una extensa contrada, i en una de les viles més importants del sud de Catalunya. Esglésies, convents, hospital, edificis civils remarcables, banys públics, presó, molins, forns i un call jueu, que amb el pas dels anys adquiriria una gran importància, van consolidar la vila com la setena ciutat de Catalunya en pes social, econòmic i comercial darrere de Barcelona, Lleida, Tortosa, Girona, Tarragona i Puigcerdà.

Un seguit d'epidèmies, males collites, inundacions, les guerres de Joan II contra la Generalitat i la Guerra dels Segadors, on va patir múltiples assalts, saqueigs i incendis protagonitzats per les tropes castellanques, van portar segles de recessió que van acabar amb el seu pes polític i econòmic, agreujat per la filoxera, que el 1893 matà la vinya i empobrí tota la població de cop.

Actualment, Montblanc és la capital de la Conca de Barberà i té 6.480 habitants. És el centre comercial, industrial i de serveis de la comarca i la localitat més dinàmica. S'ha convertit en un dels punts de l'interior de la

Costa Daurada amb més interès des del punt de vista turístic.

A l'abril se celebra la Setmana Medieval de la llegenda de Sant Jordi, que recupera folklore i tradicions del Costumari Català de Joan Amades, segons el qual sant Jordi matà el drac a Montblanc. A la pràctica són dues setmanes d'actes i representacions centrades en l'època medieval en un Montblanc on carrers, places, torres i merlets llueixen colors i banderes senyorials. Entre el setembre i l'octubre el Festival Internacional de Ceràmica, Terrània, es presenta com un esdeveniment pioner a Catalunya en ceràmica artística i decorativa. Ja que una hora i escaig separen Alpicat de Montblanc, tant se val per la AP2 o la N240, podeu optimitzar la visita i fer-la coincidir amb aquestes celebracions.

El 26 de setembre de 1947 Montblanc fou declarat Conjunt Monumental i Artístic i, per

Plaça - Montblanc

tant, presenta al visitant nombrosos monuments religiosos, civils medievals i modernistes, i militars.

La plaça de Sant Francesc és un bon lloc per començar la visita, car s'hi troba un bon aparcament i l'Oficina Municipal de Turisme, situada a l'antiga església de Sant Francesc on us podeu proveir del sempre útil plànol.

No obstant això, si prepareu la sortida amb temps, una trucada al 977 86 17 33 i l'equip us enviarà a casa informació suficient per anar a la descoberta personal de, per exemple i per no ser exhaustiu:

-Església catedral de Santa Maria la Major. Un interior de grans dimensions i la curiositat de les marques que feien els picapedrers en els carreus que componen la paret exterior de llevant.

-Església de Sant Miquel. Seu diverses vegades de les Corts Catalanes i del Parlament de Catalunya en anys d'incertesa.

Notable mostra de transició del romànic al gòtic primerenc i d'aquest al més florit.

-Porxos de cal Malet. Trobareu les antigues mesures oficials de la vila: quartera i quartans de pedra.

Serviren per mesurar el gra entre 1752 i 1905.

Porxos de Cal Malet - Montblanc

-Casal dels Josa. Actualment seu del Museu Comarcal de la Conca de Barberà. Típic exemple de construcció en costa.

-Recinte emmurallat, portals, torres... 1.500 metres de perímetre i una trentena de torres defensives és el que dóna empremta a Montblanc tant de dia com quan arribem de nit. Té un agradable camí de ronda interior.

-Palaus, carrers, places, call jueu... L'antic sabor medieval es fa palès en construccions, materials i aprofitament de l'espai.

Finalment, comentar que també podeu disposar de visites guiades, prèvia reserva, de dues hores de duració aproximadament, que tenen l'avantatge de visitar edificis que normalment estan tancats.

Les dels dies feiners les reserven per a grups

Muralla de nit - Montblanc

d'unes vint persones aproximadament a preus econòmics. Les de cap de setmana són més, diguem-ne, a la carta, per a poca colla. Així i tot, l'excellent equip turístic de Montblanc intenta sempre resoldre totes les peticions de caire individual.

Si us voleu endur un record, trobareu a l'abast: ceràmica, alabastre, vins, embotits casolans i, entre altres, dolços com els "montblanquins" i els merlets, els molt antics i típics carquinyolis de festejar, per als que s'ha de tenir una bona dentadura però.

Des de Montblanc prenem la carretera C241, que enllaça aquesta població amb Igualada i talla en diagonal la Conca de Barberà. En alguns llocs i salvant naturalment les distàncies, sembrats i turons recorden la Toscana italiana. A 12 km ens trobem, **Sarral**.

Destaca per tenir 15 tallers de la indústria artesanal de l'alabastre que exporten arreu del món, per una arrelada tradició vinatera que s'endinsa en temps dels romans i cases modernistes com la de Cal Garrofa, sarralenc que va fer fortuna a l'Amèrica Central. En el Museu de l'Alabastre es pot veure treballar els

Cal Garrofa - Sarral

